

Grillaften på Museumsgården Torsdag d. 29. august 2019 kl. 16.30

Sikker succes hvert år

Atter i år gentager museumsforeningen i tæt samarbejde med "Museumsgårdens Venner" det årlige fokus på de frivilliges arbejde på denne dejlige lokale kulturarv i Keldbylille på Møn.

I år starter vi på gårdspladsen med et lille foredrag om den begivenhedsrige tidsperiode midt i 1800-tallet for Hans Hansens gård. Afvandring fra land til by – udvandringen til Amerika – industrialismens og andelsbevægelsens gennembrud.

Men det er jo også årstiden for hele Danmarks august oprør i 1943 mod nazitysklands besættelse af fædrelandet.

Tilmelding: Senest 21. august til john@holmer-as.dk
Gebyr: Kr. 125,00 for medlemmer og Kr. 175,00 for ikke medlemmer. Betal til Møns Bank: 6140 41 17 931 inden d. 21. august 2019

Sensommerturen søndag d. 8. september 2019 går til Nyborg:

Danmarks Riges Hjerte

Nyborg Midtby

Under titlen *Nyborg - Danmarks Riges Hjerte* arbejder Østfyns Museer tæt sammen med Nyborg Kommune og andre interessenter på at udvikle Nyborg Slot og By til en værdig kandidat til UNESCOs verdensarvsliste inden for en femårig periode.

Projektet *Nyborg som verdensarv* har fået sit eget logo og titlen "Danmarks Riges Hjerte". Hjertet symboliserer Nyborgs funktion som rigets hovedstad og det vigtige pulserende punkt i landet, hvor al trafik skulle igennem, hvor vigtige beslutninger blev taget, hvor folk mødtes, og hvor nye impulser slog igennem.

Hjertet er desuden den planlagte residensbys grundplan, og hjertet optræder også i rigsvåbnet. De røde og gyldne farver i logoet er oldenborgslægtens farver. Christian 3., der brugte byen som residensby og ofrede enorme summer på den, var dansk konge af oldenborgslægten.

Nyborg Slotsanlæg inden ombygning.

Middelalderens Christiansborg

Slottet og byen var i middelalderen et af kongens vigtige opholdssteder. Nyborg var rigets mest centrale sted. Her mødtes Danehoffet - datidens parlament, og Nyborg Slot var i sin storhedstid et middelalderens Christiansborg.

Hvad er verdensarv?

Verdensarvslisten er baseret på Verdensarvs-konventionen fra 1972, der skal beskytte verdens umistelige kultur- og naturarv. Konventionen baserer sig på det forhold, at nogle kulturelle og naturlige miljøer er af særlig stor universel værdi og derfor udgør en del af menneskeheden's fælles arv. De lande, der har tilsluttet sig konventionen, forpligter sig til at bevare og vedligeholde det eller de objekter, som medlemslandet har foreslået til verdensarvslisten. Det er den såkaldte Verdensarvskomiteé under UNESCO (FN's organisation for uddannelse, videnskab og kultur), der både har ansvaret for at optage objekter på listen, og for at undersøge, hvordan man bevarer de objekter, der allerede findes på listen. Hvert år bliver der føjet nye steder til listen, hvilket sker ud fra den såkaldte tentativliste - en slags optagelsesliste. Komiteén arbejder ud fra en liste med ti kriterier, der omfatter både kultur (de 6 første) og natur (de 4 sidste). Mindst et kriterium skal være opfyldt for at berettige til optagelse på listen.

(Ovenstående er hentet fra Østfyns Museers hjemmeside)

Tilmeld: Fredag d. 30. aug. til john@holmer-as.dk

Gebyr: Kr. 325,00 for medlem. Kr. 375,00 for ikke-medlem.

Betal til Konto: 6140-41 17 931 inden d. 30. august. I gebyret indgår transport og broafgift, formiddagskaffe, frokost og eftermiddagskaffe + guider.

Afgang: Stege Busstation: Kl. 7.30 **Stensved:** Kl. 7.45

Vordingborg: Søparkering: Kl. 8.00

Hjemkørsel fra Nyborg: Kl. 15.30

Stege Sukkerfabrik

onsdag d. 18. sep.

Sukkerfabrikker i Danmark

Aktieselskabet "De danske Sukkerfabrikker" blev oprettet 1872. Efter vellykkede forsøg med forædling og dyrkning af sukkerroer og lige så vellykkede produktionsforsøg, blev der oprettet sukkerfabrikker i Odense, Holeby og Nakskov.

Bojsens kamp for en fabrik i Stege

På Møn var fremsynede landmænd og højskoleforstanderen Frede Bojsen ivrige fortalere for oprettelse af en sukkerfabrik i Stege. De første drøftelser gav et tilsagn om placering af en fabrik i Stege, hvis der kunne tegnes kontrakter med tilstrækkeligt mange dyrkere. Der krævedes ifølge C.F. Tietgen, formand for De Danske Sukkerfabrikker, et areal på min. 2000 tdr. land sukkerroer. På trods af Frede Bojsens ivrige agitering lykkedes det kun at få tilsagn fra dyrkere af 1200 tdr. land, og derfor afviste Tietgen planerne om en sukkerfabrik i Stege. Bojsen opgav dog ikke idéen, men henvendte sig til direktør G.A. Hagemann og fik ham overbevist om projektets bæredygtighed. På et bestyrelsesmøde i DDS februar 1883 blev det besluttet at anlægge en fabrik i Stege, og anlæggelsen kunne gå i gang. Som arkitekt blev valgt L.P. Fenger, og til leder af arbejdet blev valgt ingeniør Voltelen, som senere blev fabriksbestyrer frem til 1898. Fabrikken stod klar til sin første kampagne 1884.

En vigtig arbejdsplads

Stege Sukkerfabrik blev den største arbejdsplads på Møn. Den første kampagne i 1884 varede 52 døgn og krævede et mandskab på o. 500 medarbejdere.

Saftstationer

I stedet for at transportere roerne ind til fabrikken over lange afstande og med dårlige transportforhold, blev der bygget lokale saftstationer. Her blev roernes råsaft udvundet, og derefter pumpet ind til fabrikken i Stege. I første omgang blev der bygget saftstationer i Damsholte, Damme og Pollerup. Senere kom Holme og Mern til.

Da lastbilerne så småt begyndte deres indtog op gennem 1920'erne, begyndte en centralisering af produktionen, og saftstationerne blev nedlagt en efter en. Damme nedlagdes i 1928, Pollerup i 1936, Damsholte i 1949 og Holme i 1950. Mern Saftstation blev som den sidste i landet nedlagt 1976.

Råsaften fra saftstationerne mod øst blev ført i rørledning mellem Stege og Noret og blev ført over havnen på en lille bro kaldet Sukkerbroen. Saften fra Mern blev frem til 1943 pumpet til Kalvehave og derfra sejlet til Stege i sukkerfabrikkens tankskib "Adolf". Efter 1943 blev saften ført i rørledning over Dronning Alexandrines bro.

Lukning Sidste kampagne på sukkerfabrikken sluttede med kampagnen 1989-90, og dermed var 105 års spændende industrihistorie en saga blot.

Stege Sukkerfabrik repræsenterer et fantastisk interessant industrieventyr. Et kæmpe stort bygningskompleks er nu under forandring.

Den historie og rundvisning vil vi få fortalt af en af bagmændene bag de nye tider, Bent Lykke-Nielsen.

Tilmeld: Mandag d. 16. sept. til john@holmer-as.dk
Gebyr: Ingen